

Р.Д.Дарибаева*, Ю.А.Сапарова, А.Р.Алтынбекова, М.А.Туткабаева

П.ғ.к., доцент, М.Әуезов атындағы ОҚУ, Шымкент, Қазақстан

П.ғ.к., доцент, М.Әуезов атындағы ОҚУ, Шымкент, Қазақстан

Аға оқытушы, М.Әуезов атындағы ОҚУ, Шымкент, Қазақстан

Аға оқытушы, М.Әуезов атындағы ОҚУ, Шымкент, Қазақстан

Корреспондент авторы: daribaeva_r57@mail.ru

ЖАСАНДЫ ИНТЕЛЛЕКТТІҢ ДАМУЫ ЖАҒДАЙЫНДАҒЫ ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ МӘДЕНИ САЯСАТЫ

Түйін

Мақалада жасанды интеллект технологияларының қарқынды дамуының әсерінен Қазақстан Республикасының мәдени саясатының өзгеруі қарастырылады. Жасанды интеллект бүгінде мәдени мазмұнды жасауға, таратуға және қабылдауға, сондай-ақ ұлттық мұраны сақтауға әсер етеді. Мақалада авторлар мәдениет пен жасанды интеллект арасындағы байланысты сипаттайтын зерттеулерге шолу жасайды, соның ішінде технологияны этикалық пайдалану бойынша ЮНЕСКО ұсыныстары ескерілген. Эксперименттік бөлім Қазақстан Республикасының нормативтік құжаттарын, атап айтқанда 2023–2029 жылдарға арналған мәдени саясат тұжырымдамасын, Шығармашылық салаларды дамыту тұжырымдамасын және 2024–2029 жылдарға арналған жасанды интеллектті дамыту тұжырымдамасын талдауға негізделген. Мәдени саясат пен жасанды интеллект саясатының бір-бірін толықтыратын және қай жерде олқылықтар бар екенін анықтауға мүмкіндік беретін «үйлесімділік матрицасын» жасау үшін салыстырмалы талдау жүргізілді. Зерттеу нәтижелері Қазақстанның мәдени саланы цифрлық түрленуіне белсенді түрде бет бұрып жатқанын көрсетеді. Дегенмен, этика, жасанды интеллектті реттеу және мәдени әртүрлілікті сақтау мәселелері әлі де егжей-тегжейлі зерттеуді қажет етеді. Зерттеу тұрақты болашақ үшін мәдени және цифрлық стратегияларды біріктіру қажет деген қорытындыға келеді.

Кілттік сөздер: мәдени саясат, жасанды интеллект, мәдениетті цифрландыру, цифрлық мұра, мәдени сәйкестік.

Кіріспе

Қазақстан Республикасының жасанды интеллект дәуіріне енуі мәдениет және цифрлық түрлену саласындағы негізгі стратегиялық құжаттардың жаңартылуымен тұспа-тұс келді. Мәдени сәйкестікті нығайтуға және шығармашылық салаларды дамытуға бағытталған 2023–2029 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының мәдени саясатының жаңа тұжырымдамасын [1] бекіту цифрлық дәуірде мәдени саланы реттеудегі мемлекеттің рөлін қайта қарастыруға негіз қалайды.

Сонымен қатар, 2024 жылы жасанды интеллектті ұлттық экожүйені, инфрақұрылымды (суперкомпьютер, деректер орталығы, ұлттық жасанды интеллект платформасы) құруды және адами капиталды дамытуды көздейтін стратегиялық ресурс ретінде қарастыратын 2024–2029 жылдарға арналған жасанды интеллектті дамыту тұжырымдамасы [2] қабылданды. Дегенмен, мәдени саясат пен жасанды интеллект саясаты әлі де біртұтас тұтастық ретінде емес, қатарлас дамып келеді. Зерттеудің өзектілігі жасанды интеллекттің (генеративті модельдер, алгоритмдік ұсыныстар, автоматтандырылған аударма және дубляж) мәдени мазмұнды өндіру мен тұтынуды өзгертіп жатқандығынан туындайды, бұл үкімет үшін мәдени әртүрлілікті, авторлық құқықты, мәдени сәйкестікті және цифрлық этиканы қорғау туралы сұрақтар туғызады. ЮНЕСКО сияқты халықаралық ұйымдар жасанды интеллектті дамыту мәдени құқықтарды, әртүрлілікті және тұрақты дамуды ескеруі керек екенін атап көрсетеді.

Мақаланың мақсаты - ұлттық стратегиялар мен халықаралық тәсілдерді салыстырмалы талдауға, сондай-ақ мәдени және цифрлық күн тәртібінің үйлесімділігін бағалаудың

эксперименттік моделіне сүйене отырып, Қазақстан Республикасының мәдени саясатының жасанды интеллект дәуірінің қиындықтары мен мүмкіндіктеріне қалай бейімделіп жатқанын талдау.

Зерттеу міндеттері:

- мәдени саясат пен жасанды интеллекттің дамуы арасындағы байланыстың теориялық негіздерін ашу;

- мәдениет, шығармашылық салалар және жасанды интеллект саласындағы Қазақстан Республикасының негізгі стратегиялық құжаттарын талдау;

- алынған нәтижелерге сүйене отырып, жасанды интеллект дәуірінде Қазақстан Республикасының мәдени саясатын жаңарту бағыттарын анықтау.

Зерттеудің нысаны - Қазақстан Республикасының мәдени саясаты.

Зерттеудің пәні - жасанды интеллект пен цифрландырудың дамуының әсерінен мәдени саясаттың мақсаттарының, құралдарының және басымдықтарының түрленуі.

Теориялық талдау

Классикалық мағынада мемлекеттік мәдени саясат мәдени мұраны сақтау, шығармашылық тәжірибелерді қолдау және азаматтардың мәдени игіліктерге қол жеткізуін қамтамасыз ету бойынша мақсаттар, қағидаттар және шаралар жүйесін қамтиды [3]. Қазақстан үшін бұл логика 2014 жылғы Мәдени саясаттың бірінші тұжырымдамасында бекітілген, онда қағидаттарға ұлттық мұраның басымдығы, мәдени әртүрлілікті қолдау және халықаралық тәжірибеге сүйену кіреді.

Цифрлық түрлену мәдени саясаттың аясын кеңейтті: дәстүрлі мекемелер (мұражайлар, театрлар, кітапханалар, мәдени орталықтар) цифрлық платформалармен, онлайн мұражайлармен, ағындық қызметтермен, виртуалды/кеңейтілген шындық жобаларымен және шығармашылық салаларымен толықтырылды. Мәдени саланы цифрландыру бойынша зерттеулер ақпараттық-коммуникациялық технологиялар мен деректерді талдауды енгізу тек аудиторияны кеңейтіп қана қоймай, сонымен қатар, қоғаммен өзара әрекеттесу модельдерін – пассивті тұтырудан контентті бірлесіп жасауға дейін өзгертетінін көрсетеді [4].

Қазақстан жағдайында мәдени нысандарды цифрлық түрлендіру қазірдің өзінде тәуелсіз сала ретінде қарастырылуда, зерттеулерде цифрлық білім беру технологияларының, гибридіті пішіндерін және онлайн көрмелердің рөлі баса көрсетілген, бұл ретте Қазақстан Республикасының мәдени саясат тұжырымдамасы негізінде әзірленген [5].

Жасанды интеллект – бұл жай ғана технология емес, мағынаны өндіруге, таратуға және түсіндіруге қатысатын жаңа типтегі «мәдени құрал». Ресейлік және халықаралық авторлар жасанды интеллекттің қазіргі заманғы құндылықтар жүйесінің құралы ретінде жұмыс істей бастағанын, медиа кеңістігінде қандай бейнелер мен баяндаулардың басым болатынына әсер ететінін атап өтеді [6].

Мәдени философия тұрғысынан жасанды интеллектті адамдар күрделі сұхбатына түсетін «басқа ақыл» ретінде қарастыруға болады. Бұл шығармашылықтың дербестігі, авторлық шекаралары және алгоритмдік түрде жасалған шығармалардың «мәдени фактілер» ретінде қабылдануы туралы сұрақтар туғызады [7]. Сонымен қатар, жасанды интеллекттің тәжірибелік қолданылуы музыкада, бейнелеу өнерінде және әдебиетте, сондай-ақ мәдени ұйымдарды басқаруда (қатысуды болжау, жеке ұсыныстар, автоматтандырылған аударма және субтитрлер) жүзеге асырылуда.

Мәдениетке жасанды интеллектті енгізу бойынша зерттеулер екі бәсекелес стратегияны ажыратады:

- техно-оптимистік, жасанды интеллектті тиімділікті арттыру, қолжетімділікті кеңейту және шығармашылықты демократияландыру құралы ретінде қарастырады;

- техно-пессимистік, адам шығармашылығын ығыстыру, мәдени мазмұнды стандарттау және алгоритмдер арқылы бақылауды күшейту тәуекелдерін атап көрсетеді [8].

ЮНЕСКО өзінің Жасанды интеллект этикасы бойынша ұсынымында жасанды интеллекттің дамуы мәдени әртүрлілікті, адам құқықтарын және жергілікті құндылықтарды құрметтеуді қамтамасыз етуі керек екенін, бірыңғай жаһандық платформалардың үстемдігін және мәдени кеңістіктің «цифрлық отарлануын» болдырмауы керек екенін атап көрсетеді [9].

Қазақстан цифрландыру мен жасанды интеллектті экономикалық өсу мен институционалдық жаңғыртудың жаңа моделінің негізі ретінде қарастыратын елдердің қатарында. 2029 жылға дейінгі Ұлттық даму жоспары және 2021–2025 жылдарға арналған шығармашылық салаларды дамыту тұжырымдамасында [10] шығармашылық саланың экономикалық әртараптандыру және мәдени сәйкестікті нығайту үшін стратегиялық маңыздылығы атап өтілген.

2023–2029 жылдарға арналған Қазақстан Республикасының мәдени саясат тұжырымдамасында мыналар белгіленген:

- «мәдениет дамудың қозғаушы күші ретінде» моделіне көшу;
- мұраны сақтау мен насихаттауда цифрлық технологиялардың рөлін күшейту;
- шығармашылық салаларды қолдау және халықаралық мәдени алмасуды кеңейту.

2024–2029 жылдарға арналған жасанды интеллектті дамыту тұжырымдамасында ұлттық жасанды интеллект экожүйесін құруға, инфрақұрылымды дамытуға, реттеуге және адами капиталды қалыптастыруға, соның ішінде шығармашылық және көркемдік мамандықтарға баса назар аударылады.

Орталық Азиядағы мәдени мұраны цифрландырудың ұлттық стратегияларына шолу цифрландырудың табысты болуының негізгі шарттарына үкіметтің қолдауы, цифрлық сауаттылық және жасанды интеллект пен виртуалды/кеңейтілген шындық технологияларын мәдени жобаларға ықпалдасып кіретінін көрсетеді [5].

Осылайша, теориялық талдау Қазақстан Республикасында мәдениет, шығармашылық салалар және жасанды интеллект үшін стратегиялық негіз бар екенін көрсетеді; дегенмен, оларды жасанды интеллект дәуіріне арналған бірыңғай мәдени саясатқа тығыз үйлестіруі қажет.

Эксперименттік бөлім

Эксперименттік бөлім тұжырымдамалық және қолданбалы зерттеу болып табылады және стратегиялық құжаттардың мазмұндық талдауын және мәдени саясат пен жасанды интеллектті дамыту саясаты арасындағы «үйлесімділік матрицасын» құруды қамтиды.

Эмпирикалық деректер ретінде келесі құжаттар пайдаланылды:

1. Қазақстан Республикасының мәдени саясат тұжырымдамасы (2014 жылғы басылым және 2023–2029 жылдарға арналған жаңартылған құрылым).
2. 2021–2025 жылдарға арналған шығармашылық салаларды дамыту тұжырымдамасы.
3. 2024–2029 жылдарға арналған жасанды интеллектті дамыту тұжырымдамасы.
4. ЮНЕСКО-ның жасанды интеллект этикасы бойынша ұсынысы және ЮНЕСКО-ның тәуелсіз сарапшылар тобының «Жасанды интеллект және мәдениет» есебі [11].
5. Мәдени нысандарды цифрландыру және Қазақстан Республикасында және шетелде әлеуметтік-мәдени салаға жасанды интеллектті енгізу туралы аналитикалық және зерттеу мақалалары.

Келесі әдістер қолданылды:

- мәтіндердің сапалық мазмұндық талдауы;
- бес өлшем бойынша санаттарды анықтау:
 1. инфрақұрылым және технология;
 2. адами капитал және цифрлық сауаттылық;
 3. мәдени мұра және жеке бас;
 4. шығармашылық салалар және мәдени экономика;
 5. этика, құқықтар және азаматтардың қатысуы;

- мәдени саясат, жасанды интеллект саясаты және халықаралық стандарттар арасындағы қиылысулардың шартты матрицасын құру.

«Үйлесімділік матрицасынның» логикасы. Матрицаның жолдары мәдени саясат салаларын (мұра, қолжетімділік, шығармашылық салалар, сыртқы мәдени дипломатия) қамтиды, ал бағандарда жасанды интеллектті дамыту бойынша мемлекеттік саясаттың негізгі бөлімдері (инфрақұрылым, реттеу, білім беру/қызметкерлер, қолданбалы шешімдер) бар.

Қиылысулар тіркеледі:

- нақты тұжырымдамалардың болуы/болмауы;
- нақтылық дәрежесі (жалпы декларация/шаралар/индикаторлар);
- ЮНЕСКО-ның этикалық қағидаттарына сәйкестік: адам құқықтары, мәдени әртүрлілік, инклюзивтілік және тұрақты даму [9].

Іс жүзінде модель келесі сұрақтарға жауап беруге мүмкіндік береді:

- мәдени саясат жасанды интеллект факторын ескерген;
- жасанды интеллектті дамыту бойынша мемлекеттік саясат мәдени өлшемді ескерген;
- одан әрі дамытуды қажет ететін «бос аймақтар» әлі де бар.

Нәтижелер және талқылау

Мазмұнды талдау мәдени саясат пен жасанды интеллектті дамыту бойынша мемлекеттік саясат арасындағы қиылыстардың қазірдің өзінде бар екенін, бірақ үзінді түрінде екенін көрсетті.

Мұраны цифрландыру және цифрландыру. 2023–2029 жылдарға арналған мәдени саясат тұжырымдамасында мұражай, мұрағат және кітапхана топтамаларын цифрлық түрлендіру, цифрлық қоймаларды құру және мұраға онлайн қол жеткізу міндеттері ерекше атап өтілген (). Жасанды интеллектті дамыту тұжырымдамасында мәдени деректерді қоса алғанда, үлкен деректер жиынтығын тану, каталогтау және талдау үшін машиналық оқыту және компьютерлік көру технологияларын пайдалану талқыланады.

Шығармашылық салалар мен жасанды интеллект туралы құжаттар шығармашылық саланы жұмыспен қамтудың өсуі мен экспортының болашақты саласы ретінде тануда біріктірілген. Аналитикалық есептер шығармашылық саланың Қазақстан Республикасының ЖІӨ-ге қосқан үлесі қазіргі уақытта шамамен 1% екенін, бірақ оның әлеуеті айтарлықтай жоғары деп бағаланатынын атап көрсетеді [12]. Астана халықаралық қаржы орталығының инфрақұрылымында жасанды интеллект технологиялары қазақстандық контенттің бәсекеге қабілеттілігін арттыру құралы ретінде қарастырылады, соның ішінде оқшалау, ілгерілету және деректерді талдау үшін қажет.

Жасанды интеллект тұжырымдамасы шығармашылық салаларды қоса алғанда, кадрларды даярлау қажеттілігін қарастырады, ал мәдени саясат мәдениет қызметкерлері арасында шығармашылық құзыреттіліктер мен цифрлық сауаттылықты дамытуға баса назар аударады [5].

Осылайша, матрицада ең жоғары қиылысу тығыздығы «мұра - жасанды интеллект инфрақұрылымы» және «шығармашылық салалар - адам капиталы» квадранттарында байқалады.

Сонымен қатар, талдау мәдени саясат әлі жасанды интеллекттің ерекшеліктерін жеткілікті түрде қарастырмайтын бірқатар салаларды анықтады:

1. Жасанды интеллектті дамыту жөніндегі ұлттық саясатта этика, деректерді қорғау және азаматтардың құқықтары мәселелері жүйелік деңгейде қарастырылады, бірақ мәдени тұрғыдан ерекше аспектілер (генерацияланған туындылардың авторлық құқығы, материалдық емес мұраны алгоритмдердің бұрмалануынан қорғау, мәдени мазмұн бойынша ұсыныстардың ашықтығы) егжей-тегжейлі қарастырылмаған [2].

Керісінше, ЮНЕСКО-ның халықаралық құжаттарында осы аспектілерге айтарлықтай көңіл бөлінеді [13].

2. Ресейлік авторлардың жасанды интеллект пен цифрлық платформалардың жастардың құндылықтары мен мінез-құлқына әсері туралы зерттеулері ұсыныс алгоритмдерінің ақпарат пен мәдени тұтынудың жаңа тәжірибелерін қалыптастырып жатқанын көрсетеді [14]. Дегенмен,

мәдени саясатта бұл мәселе алгоритмдік басқарылатын платформалардың ерекшеліктеріне баса назар аудармай, көбінесе «медиа сауаттылығы» жалпы мәнмәтінінде қарастырылады.

3. ЮНЕСКО-ның ұсынысында көпжақты мүдделі тараптардың көзқарасының және жасанды интеллект мәселесін талқылауға мәдени қатысушыларды тартудың маңыздылығы атап өтілген [9]. Қазақстан Республикасында жасанды интеллектті дамыту бойынша мемлекеттік саясаттың қалыптасуы негізінен сарапшылық және үкіметтік платформалар арқылы жүзеге асырылады, ал шығармашылық қауымдастықтардың, мұражайлардың және мәдени үкіметтік емес ұйымдардың бұл талқылауларға қатысуы әлі де шектеулі, бұл ұлттық цифрландыру стратегияларын талдауда атап өтілген.

4. Бірқатар материалдарда Қазақстан Республикасының «елдің тілі мен мәдениетін түсінетін жасанды интеллект» жасауға ұмтылатыны және жергілікті модельдерді әзірлеп жатқаны атап өтілген. Дегенмен, аймақтық мәдениеттердің, азшылық тілдерінің және жергілікті тәжірибелердің оқыту деректерінде көрсетілуін қалай қамтамасыз ету мәселесі әлі күнге дейін мәдени саясатқа жеке басымдық ретінде енгізілген жоқ.

Халықаралық бақылаушылардың пікірінше, Қазақстан сенім мен сапаны реттеуге сүйене отырып, Орталық Азиядағы жасанды интеллект орталығы ретінде өзін көрсетуге тырысуда. Бұл мәдени саясат үшін де мүмкіндіктер туғызады:

- елдің инновациялық мәдени ойыншы ретіндегі имиджін қалыптастыру;
- цифрлық және шығармашылық мазмұнды экспорттау;
- мәдениеттегі жасанды интеллект этикасы бойынша халықаралық талқылауларға қатысу.

Дегенмен, сонымен бірге тәуекелдер де артып келеді:

- талғам стандарттарын қалыптастыратын жаһандық платформалар мен модельдерге тәуелділіктің артуы;

- цифрлық қатысудың жеткіліксіздігіне байланысты жергілікті мәдени тәжірибелердің маргиналдану қаупі;

- цифрлық мәдени мазмұн мен дағдыларға қол жеткізудегі әлеуметтік теңсіздіктің әлеуетті өсуі. Кейбір қазақстандық зерттеулер мәдени мұраны және тұтастай алғанда мәдени саланы сәтті цифрландыру тек әлеуметтік әділеттілікті, аймақтық айырмашылықтарды және кадрларды тек ақпараттық-коммуникациялық технологияларға ғана емес, сонымен қатар, цифрлық деректерді әлеуметтік-мәдени талдауға да оқыту қажеттілігін жүйелі түрде ескере отырып мүмкін екенін атап көрсетеді [14].

Қорытынды

1. Қазақстан Республикасының мәдени саясаты жасанды интеллект дәуіріне енді. Бұл жаңартылған Мәдени саясат тұжырымдамасында, шығармашылық салалар туралы құжаттарда және Жасанды интеллектті дамыту тұжырымдамасында көрініс тапқан. Дегенмен, бұл құжаттарда жасанды интеллекттің мәдени және құндылық аспектілерін ескеретін кешенді, ықпалдастыру негіздері әлі де жоқ.

2. Негізгі байланыс нүктелері мәдени мұраны цифрландыру, шығармашылық салаларды дамыту және кадрларды даярлау салаларында жатыр, бұл мәдени және жасанды интеллект саясатын одан әрі ықпалдасу үшін қолайлы негізін құрайды.

3. Негізгі олқылықтар мәдени салада жасанды интеллектті пайдаланудың этикалық және құқықтық аспектілерінің жеткіліксіз дамуына, жастардың құндылықтары мен тәжірибелеріне алгоритмдік әсер етудің нашар тұжырымдалған мәселесіне және жасанды интеллектті дамыту бойынша мемлекеттік саясатты қалыптастыруға мәдени қауымдастықтардың шектеулі қатысуына байланысты.

4. Ұсынылған «үйлесімділік матрицасының» тәжірибелік моделі осы «бос ұяшықтарды» толтыру үшін мақсатты жұмыстың қажеттілігін көрсетеді. Атап айтқанда, мәдениеттегі жасанды интеллект этикасына, жергілікті мазмұнды қолдауға және цифрлық инклюзияға арналған ережелер мен бағдарламаларды әзірлеу арқылы.

5. Қазақстан Республикасы үшін болашақты бағыт - өзін жасанды интеллекттің технологиялық дамуын мәдени әртүрлілік пен мұраны қолдаумен біріктіретін мемлекет ретінде көрсету. Бұған қол жеткізу үшін мәдени саясат жасанды интеллектті тек тиімділік құралы ретінде ғана емес, сонымен қатар, мағына, құндылықтар және жеке бас үшін күрес кеңістігі ретінде де қарастыруы керек.

Әдебиеттер тізімі

1. «Қазақстан Республикасы мәдени саясатының 2023 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №250 қаулысы. «Әділет» ҚР нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі - <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2300000250>
2. «Жасанды интеллектті дамытудың 2024 – 2029 жылдарға арналған тұжырымдамасын бекіту туралы» Қазақстан Республикасы Үкіметінің 2024 жылғы 24 шілдедегі № 592 қаулысы. «Әділет» ҚР нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі - <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2400000592>
3. Ратманова, С.Б., Нурманова, Г.Н. Әлеуметтік-мәдени саланы дамыту теориясы мен тәжірибесі: әдістемелік құрал. - Алматы: Қазақ мәдениет және өнертану ғылыми-зерттеу институты, 2015. - 143 б.
4. Магомедов, М. Н. Цифровая трансформация сферы культуры // Современные проблемы науки и образования. - 2021. - № 5. - с.12-19.
5. Лунга, И. Обзор внедрения цифровых образовательных технологий в объекты культуры на основе Концепции культурной политики РК // Central Asian Journal of Art Studies. - 2023. - № 2. - с.38-48.
6. Беликова, Е. К. Культура искусственного интеллекта как динамичный инструмент современной ценностной системы // Культурология и искусствоведение. - 2024. - № 4. - с. 10-18.
7. Тендрякова, М. В. Разум и искусственный интеллект: взгляд культурного антрополога // Культурная антропология. - 2024. - № 1. - с. 5-12.
8. Олешкевич, К. И. Современное состояние и перспективы развития искусственного интеллекта в сфере культуры // Философские проблемы информационных технологий и киберпространства. - 2021. - № 2. - с.3-15.
9. ЮНЕСКО. Рекомендация по этике искусственного интеллекта. - Париж: ЮНЕСКО, 2021, 28 с.
10. «Қазақстан Республикасының 2029 жылға дейінгі ұлттық даму жоспарын бекіту» Қазақстан Республикасы Президентінің 2024 жылғы 30 шілдедегі №611 Жарлығы. «Әділет» ҚР нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі -<https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U2400000611>
11. Доклад Независимой экспертной группы по искусственному интеллекту и культуре. https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2025/09/CULTAI_Report%20of%20the%20Independent%20Expert%20Group%20on%20Artificial%20Intelligence%20and%20Culture%20%28final%20online%20version%29%201.pdf?utm_source=chatgpt.com
12. Харитонов, И. Креативные индустрии Казахстана: тренды и перспективы // Креативные индустрии Казахстана: тренды и перспективы: аналитический отчет. - Астана: AIFC, 2025. - с. 20-30
13. ЮНЕСКО. Искусственный интеллект и культура: Доклад независимой экспертной группы. - Париж: ЮНЕСКО, 2025. - 60 с. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000393395_rus
14. Алиева А. Жастардың құндылықтары мен саяси санасын қалыптастырудағы жасанды интеллекттің рөлі // ҚазҰПУ хабаршысы. - 2024. - № 3. - 3-10 б.

References

1. «Qazaqstan Respublikasy мәдени саиасатының 2023 – 2029 жылдарға арналған тўжырымдамасын бекіту туралы» Qazaqstan Respublikasy Ұкіметінің 2023 жылғы 28 наурыздағы №250 қаулысы. «Әділет» QR нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі - <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2300000250>
2. «Jasandy intellekti damytudyń 2024 – 2029 жылдарға арналған тўжырымдамасын бекіту туралы» Qazaqstan Respublikasy Ұкіметінің 2024 жылғы 24 шілдедегі №592 қаулысы. «Әділет» QR нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі - <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/P2400000592>
3. Ratmanova, S.B., Nurmanova, G.N. Әлеуметтік-мәдени саланы дамыту теориясы мен тәжірибесі: әдістемелік құрал. - Алматы: Qazaq мәдениет және өнертану ғылыми-зерттеу институты, 2015. - 143 б.
4. Magomedov, M. N. Sifrovaia transformasia sfery kўltury // Sovremennye problemy nauki i obrazovania. - 2021. - № 5. - s.12-19.
5. Lunga, I. Obzor vnedrenia sifrovyyh obrazovatelnyh tehnologi v obekty kўltury na osnove Konsepsii kўlturnoi politiki RK // Central Asian Journal of Art Studies. - 2023. - № 2. - s.38-48.
6. Belikova, E. K. Kўltura iskustvennogo intelekta kak dinamichnyi instrument sovremennoi senostnoi sistemy // Kўlturologia i iskustvovedenie. - 2024. - № 4. - s. 10-18.
7. Tendrakova, M. V. Razum i iskustvennyi intellekt: vzglād kўlturnogo antropologa // Kўlturnaia antropologia. - 2024. - № 1. - s. 5-12.
8. Oleshevich, K. I. Sovremennoe sostoianie i perspektivy razvitiya iskustvennogo intelekta v sfere kўltury // Filosofskie problemy informatsionnyh tehnologi i kiberprostranstva. - 2021. - № 2. - s.3-15.
9. UNESCO. Rekomendasia po etike iskustvennogo intelekta. - Parij: UNESCO, 2021. - 28 s.
10. «Qazaqstan Respublikasynyń 2029 жылға дейінгі ұлттық даму жоспарын бекіту» Qazaqstan Respublikasy Prezidentінің 2024 жылғы 30 шілдедегі №611 Жарлығы. «Әділет» QR нормативтік құқықтық актілерінің ақпараттық-құқықтық жүйесі - <https://adilet.zan.kz/kaz/docs/U2400000611>
11. Doklad Nezavisimoi ekspertnoi gruppy po iskustvennomu intellektu i kўlture. https://www.unesco.org/sites/default/files/medias/fichiers/2025/09/CULTAI_Report%20of%20the%20Independent%20Expert%20Group%20on%20Artificial%20Intelligence%20and%20Culture%20%28final%20online%20version%29%201.pdf?utm_source=chatgpt.com
12. Haritonova, I. Kreativnye industrii Kazahstana: trendy i perspektivy // Kreativnye industrii Kazahstana: trendy i perspektivy: analiticheski ochet. - Astana: AIFC, 2025. - s. 20-30
13. UNESCO. Iskustvennyi intellekt i kўltura: Doklad nezavisimoi ekspertnoi gruppy. - Parij: UNESCO, 2025. - 60 s. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000393395_rus_14 Alieva A. Jastardyń qūndylyqtary men saіasi sanasyn qalyptastyrudaғы jasandy intellektiń rōli // QazŪPU habarşysy. - 2024. - № 3. - 3-10 b.

Р.Д. Дарибаева*, Ю.А. Сапарова, А.Р.Алтынбекова, М.А.Туткабаева

к. п.н., доцент, daribaeva_r57@mail.ru, ЮКУ им. М.Ауэзова, Шымкент, Казахстан

к. п.н., доцент, Ylduz58@bk.ru, ЮКУ им. М.Ауэзова, Шымкент, Казахстан

ст. преподаватель, alтынbekova_aygul@inbox.ru, ЮКУ им. М.Ауэзова, Шымкент, Казахстан

ст. преподаватель, t.marzhan070@mail.ru, ЮКУ им. М.Ауэзова, Шымкент, Казахстан

КУЛЬТУРНАЯ ПОЛИТИКА РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН В УСЛОВИЯХ РАЗВИТИЯ ИСКУССТВЕННОГО ИНТЕЛЛЕКТА

Аннотация

Статья посвящена вопросам изменения культурной политики Республики Казахстан под влиянием быстрого развития технологий искусственного интеллекта. Искусственный интеллект сегодня - это моменты создания, распространения, восприятия культурной контентом и на способы сохранения национального наследия. В статье авторами представлен обзор исследований, где описывается связь

между культурой и искусственным интеллектом, в том числе учтены рекомендации ЮНЕСКО по этичному использованию технологий. Экспериментальная часть основана на анализе нормативных документов Республики Казахстан, то есть Концепции культурной политики на 2023–2029 годы, Концепции развития креативных индустрий и Концепции развития искусственного интеллекта на 2024–2029 годы. Проведя их сравнительный анализ была сформирована «матрица согласованности», которая позволяет увидеть: где культурная политика и политика в области искусственного интеллекта дополняют друг друга, а где еще имеются пробелы. Результаты исследования показали, что РК активно движется в сторону цифровой трансформации сферы культуры. Но вопросы этики, регулирования искусственного интеллекта и сохранения культурного разнообразия еще требуют более детального изучения. Сделан вывод о необходимости объединения культурных и цифровых стратегий для устойчивого будущего.

Ключевые слова: культурная политика, искусственный интеллект, оцифровка культуры, цифровое наследие, культурная идентичность.

R.D. Daribaeva*, Yu.A. Saparova, A.R. Altynbekova, M.A. Tutkabaeva

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, daribaeva_r57@mail.ru, South Kazakhstan University
M. Auezova, Shymkent, Kazakhstan

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor, Ylduz58@bk.ru, South Kazakhstan University M.
Auezova, Shymkent, Kazakhstan

Senior Lecturer, altynbekova_aygul@inbox.ru, South Kazakhstan University. M. Auezova, Shymkent,
Kazakhstan

Senior Lecturer, t.marzhan070@mail.ru, South Kazakhstan University M. Auezova, Shymkent, Kazakhstan

CULTURAL POLICY OF THE REPUBLIC OF KAZAKHSTAN IN THE CONTEXT OF THE DEVELOPMENT OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE

Abstract

This article examines the changing cultural policy of the Republic of Kazakhstan under the influence of the rapid development of artificial intelligence technologies. Artificial intelligence today influences the creation, distribution, and perception of cultural content, as well as the preservation of national heritage. In this article, the authors present a review of research describing the relationship between culture and artificial intelligence, including UNESCO recommendations on the ethical use of technology. The experimental section is based on an analysis of regulatory documents of the Republic of Kazakhstan, namely the Concept of Cultural Policy for 2023–2029, the Concept of Creative Industries Development, and the Concept of Artificial Intelligence Development for 2024–2029. A comparative analysis was conducted to create a "coherence matrix," which allows us to identify where cultural policy and artificial intelligence policy complement each other and where gaps remain. The study results demonstrate that Kazakhstan is actively moving toward the digital transformation of the cultural sector. However, issues of ethics, regulation of artificial intelligence, and the preservation of cultural diversity still require more detailed study. The study concludes that it is necessary to integrate cultural and digital strategies for a sustainable future.

Key words: cultural policy, artificial intelligence, digitalization of Culture, digital heritage, cultural identity.